

Kort sagt

Filmene set af
Michael Blædel (M.B.)
Peter Schepelern (P.S.)
Ib Monty (I.M.)
Peter Hirsch (P.H.)
Ib Lindberg (I.L.)

DEN ANDEN SIDE AF BJERGET

Instruktør: LARRY PEERCE

I 1955 forcerede det 18-årige amerikanske olympiadehåb i slalom, Jill Kinmont, sit løb i den afgørende kvalifikationsrunde, røg ud over en bakkekam og brækkede ryggen. Hun mistede sin førlighed og sin forlovede, men tilkæmpede sig med sej livsvilje så megen mobilitet, at hun senere kunne betjene sig selv i rullestol. Lammet på kroppen, men stærk i sjælen erkendte hun, at der også fandtes et værdifuldt liv på den anden side af bjerget, og i dag underviser hun mindreårige i et indianerreservat. Det er jo en opbyggelig historie, der skal behandles med stor takt for ikke at blive, som den er blevet: en love story på ski og et revalideringshulk af de ubarmhjertige. Manuskriptet er skrevet af David »Tegnet« Seltzer, hvis navn efterhånden antager karakter af en advarsel, og det bygger på Jill Kinmonts erindringer i romanen »A Long Way Up«. Den engelske versions alternative titel »A Window to the Sky« er nu heller ikke kedelig. (The Other Side of The Mountain – USA 1975). M.B.

ATOM-BUSSEN

Instruktør: JAMES FRAWLEY

Genre-historisk er det interessant at konstatere, at katastrofefilm-genren nu også omfatter en travesti, hvilket plejer at kunne tages som tegn på, at den pågældende genre for alvor har etableret sig. »Atom-bussen« er en genre-parodierende farce i Mel Brooks-stilen, men uden det helt store vid. En atomkraftdrevet kæmpebus mellem New York og Denver har mange genvordigheder før og under sin første tur. Det obligatoriske forskelligartede persongalleri og de forventede overraskelser undervejs sender indirekte hilsener til »SOS Poseidon kalder«, »Airport«, »Jordskælv«, »Hindenburg« og »Vi vil overleve«. Der spilles i en temmelig frenetisk

farce-stil, men det er ikke uden fornøjelige momenter, hvis man har sans for – genren. (The Big Bus – USA 1976). P.S.

DIRTY HARRY RENSER UD

Instruktør: JAMES FARGO

Allerede i den anden film om San Francisco-politmanden Harry Callahan havde man opgivet de mere spændende moralske perspektiver omkring figuren, som man med lidt god vilje kunne finde i Don Siegel's film. Og i den tredje i rækken kører man nu videre med Dirty Harry som var han en anden seriefigur. Han er den fåmælte hader af forbryderne, en uforsonlig enegænger, der har mere vrøvl med sine foresatte end med forbryderne. Han ligger kort sagt inden for en solid helvetradition inden for amerikansk film, og det vil nok være lidt hysterisk at finde fascistiske træk hos ham, sådan som nogle gerne vil. På den anden side er han nu, i Clint Eastwoods kompetente udførelse, blevet så tilpas stereotyp, at det var på tide at overlade ham til TV. James Fargo, der har været assistent for Eastwood, har instrueret i anonym action-film stil. (The Enforcer – USA 1976). I.M.

ELISE ELLER DET VIRKELIGE LIV

Instruktør: MICHEL DRACH

Elise, ugift, i slutningen af 20-erne, fra provinsen (hvorfra hendes hele verden går), tager til Paris for at opsøge sin bror, der har ladet kone og barn i stikken for at leve »det virkelige liv«. »Det virkelige liv«, det er proletarens, den uaglære fabriksarbejders udsigtsløse, undertrykte tilværelse i det kapitalistiske samfund, som broderen altså vil opleve på sin egen, skrøbelige krop. En intellektuel revolutionær, der vil praktisere sin solidaritet med arbejderklassen. Elise har ikke til returbilletten, så hun kommer også – nødtvunget – til at prøve »det virkelige liv« på tværs, oplever udmattelsen, brutaliseringen, hakkeordenen, fordømmene, racediskrimineringen. Det er omkring 1960, Algeriekrigen er netop brudt ud, de algerske fremmedarbejdere er ikke blot de foragtede pariaer nederst i fabriksarbejdernes indbyrdes hakkeorden, men tillige jaget vildt (af politiet) i gaderne efter fyraften. I modsætning til broderen reagerer Elise ikke intellektuelt, men instinktivt og praktisk på »oplevelsen«, hun involverer sig følelsesmæssigt og direkte i situationen. Forelsker sig i en fremmedarbejder, som (uundgåeligt) er indblandet i frihedskampens undergrundsarbejde. Det ender så ulykkeligt, som det overhovedet kan. Fremmedarbejderen arresteres af politiet og forsvinder sporløst, den intellektuelle bror dør af tæring, Elise vender tilbage til provinsbyen, alene og illusionsløs. Det lyder skematisk, og er det måske også, men filmen har en kunstnerisk styrke i sin ægte, præcise realisme, og Marie-Jose

Nats nuancerede, afdæmpede spil. Michel Drachs instruktion er præget af lavmælt oprigtighed uden store armbevægelser. Bør absolut ikke overses. (Elise ou la vraie vie – Algeriet/Frankrig 1970). P.H.

DEN GODE SOLDAT SVEJKS EVENTYR

Instruktør: JIRI TRNKA

Jiri Trnka har dukkefilm-illustreret tre afsnit af Haseks berømte roman, desværre kun med alt for stor veneration over for denne Tjekkoslovakiets litterære klassiker. Trnkas sædvanligvis sprudlende fantasi føles ufri, nedtrynet af en respekt for bogstaven, hvilket især ytrer sig i en alt for rigelig dialog. Det er karakteristisk, at Svejks først og fremmest er fremstillet som en person, der bringer sine omgivelser til vanvid ved sin kroniske munddiarré. Det respektløse, hele satiren over militarisme og præjser-mentalitet er holdt i baggrunden og på et jævnt konventionelt niveau. Som helhed kræver filmen(e) et forudgående kendskab til bogen, endog et indforstået forhold til personerne – forudsætninger, Haseks landsmænd, til trods for bogens internationale popularitet, nok har frem for, f. eks. et dansk publikum. Andet og mere end en illustration af en tekst bliver det altså aldrig til, og det giver ikke noget fair indtryk af den Trnka, der siden lavede originale dukkefilm-mesterværker som »Hånden« eller »Ærkeenglen Gabriel og fru Gås«. (Dobry Vojak Svejks – Tjekkoslovakiet 1954). P.H.

KATARINA OG HENDES TRE DØTRE

Instruktør: VÁCLAV GAJER

Dan-Ina har importeret dette tjekiske landsby-melodrama, som måske nok kunne være væsentligt værre, men som man ikke aner, hvad vi skal stille op med. Der er alle landsby-melodramaets obligatoriske ingredienser: stærke viljer, store følelser, moderkærlighed, forbuden elskov, en landsbytosse, lavsindede opportunist og stærke karakterer, landligt leben og smuk natur. Historien drejer sig i øvrigt om en mor og hendes tre døtres mere eller mindre heldige kærlighedsliv. Instruktøren Václav Gajer (født 1923) har lavet film siden 1948. (Katarina a její deti – Tjekkoslovakiet 1970). P.S.

LYNAKTION ENTEBBE

Instruktør: IRVIN KERSHNER

Der skulle en film som »Sejren i Entebbe« til at få én til at blive taknemmelig over at se den engang så lovende Irvin Kershner spille sin tid på at skildre undsættelsen af de israelske gidsler i Uganda lufthavn. Så god er historien heller ikke, medmindre man sætter sig for at analysere perspektiverne i den, de diplomatiske intriger og terrorist-problematikken i det hele taget. Det gør »Lynaktion Entebbe« naturligvis ikke, ligesom den heller

ikke blot antyder, hvor smal grænsen i hele denne aktion er mellem katastrofe og succes, og hvor få sekunder der adskilte Israels helteglorie fra en verdensfordømmelse. Kershners film er en opportunistisk, traditionel commandoraid-film, hvis passable redelighed og beherskede spænding kun falder i øjnene ved en sammenligning med »Sejren i Entebbe«. Men det er dog stadig forskellen på det pinlige og det acceptable, og klimaksen er, på trods af manglende strategiske informationer fra det israelske forsvarskabinet, så detaljeret skildret, at den bliver overskuelig og derfor underholdende. (Raid On Entebbe – USA 1976). M.B.

MANDEN DE KALDTE HEST VENDER TILBAGE

Instruktør: IRVIN KERSHNER

Titlen fortæller historien: Overmæt af civilisationens velsignelser vender den engelskfødte landadelige indianer med det zoologiske tilnavn tilbage til ødemarken for at genfinde sin efterladte »fri sjæl«. Hans gamle stamme er fordrevet fra sin hellige jord af entreprenante pelsjægere, men efter diverse blodige (og autentiske) ritualer generobrer de, med »Hest« som leder, deres land fra de u-noble hvide. Alt i alt en gentagelse af de samme elementer, der gjorde 1.-delen til en succes. Owen Roizmans fotografering er en absolut forbedring (fra Robert Hausers af 1. del). Irvin Kershner dvæler længe og inderligt ved de mange smukke, stemningsmalende tableau'er, aldeles på bekostning af den dramatiske fremdrift (hvilket næppe øger filmens folkelige tiltrækningskraft). Som sådan er filmen et eksempel på, at Irvin Kershner – alle hans aktiver ufortalt – er fejlplaceret som instruktør af kommercielt udspekulerede action-film, det være sig i første eller anden ombæring. (The Return of a Man Called Horse – USA 1976). P.H.

MIDDAG MED MORD

Instruktion: ROBERT MOORE

Ideen er god. En parodi på de artificielle (Christie- og Queen-)detektivromaner, der i sidste kapitel dynger overraskelse på overraskelse, og når alt omstændeligt er lagt på plads, kommer der endnu en kanin op af hatten, så den stakåndede læser falder om og opgiver at kontrollere, om nu logikken holder. »Middag med mord« bruger nødvendigvis de samme kneb, men i humoristisk form er de nemmere at kappere, fordi Neil Simon i sit manuskript med vanlig poleret inspiration har sørget for, at ingen kliche går ram forbi. Det lykkes ganske godt, også fordi det ikke har krævet noget egentligt engagement, som Simon i sine mere alvorlige komedier foregiver at have, men ofte villigt sælger for en god vits. Her er vittighederne minus de vulgære på deres plads, og skuespillerne går ind for deres roller med en veloplagthed, der opvejer instruktørens be-

herskede opfindsomhed. Truman Capote udleverer sig selv i en ondartet præstation med fistelstemme og Lieberkind-korpus, mens Falk, Niven, Sellers, Maggie Smith og Eileen Brennan holder tungen i kinden. I døde stunder kan man f. eks. sammenligne med ensemblespillet i den danske »Spøgelsestoget« for ikke at glemme, hvad professionalismen er. Vittighederne er måske glemt bagefter, undtagen en Bogart-Bacall-klassiker, der ikke kommer genren ved, men Simon skriver ikke for at blive husket. Han skriver for penge, og det gør han underholdende. (Murder By Death – USA 1976). M.B.

MOSES

Instruktør: GIANFRANCO DE BOSIO

Den nyeste gennemgang på film af Moses' karriere er en komprimeret udgave af en 6-timers tv-film, der har været præsenteret i serieform i italiensk fjernsyn. De Bosio synes i sin holdning til det gammeltestamentlige stof ikke påvirket af bl. a. Pasolinis »realistiske« synsvinkel på Matthæus-evangeliet, men De Bosio får sig alligevel halvhjertet anbragt mellem de berømmelige to stole. Mens han søger at imødekomme rationalisterne ved at antyde, at Guds budskaber til Moses kan tolkes som Moses' indre stemme, og f. eks. Aron-stavens metamorfose kunne være en hallucination, går han med brask og bram ind for vandenes adskillelse som et veritabelt mirakel. Den nye Moses-film ligger derfor som helhed inden for den tradition for bibelfilm, som først og fremmest salig Cecil B. DeMille knæsatte. Historien er naturligvis stadig god, men de mere aktuelle muligheder for moralsk eller politisk diskussion, som man kunne forvente, at en ny film ville tage op, lader den stort set ligge. Moses fremstilles af Burt Lancaster som ikke så lidt af en diktator, men han har også sit hyr med den ret beset noget utaknemmelige skare, han fører frem mod det forjættede land. Filmens enkle lære til sin samtid kan da siges at være den, at folket har brug for stærke og autoritative ledere, hvis man skal komme ud af stedet, og det er nok et budskab, som en del – ikke mindst i Italien – vil holde af at høre. (Moses – Italien-England 1975). I.M.

SEJREN I ENTEBBE

Instruktør: MARVIN CHOMSKY

Det tager ikke »Sejren i Entebbe« mange minutter at understrege, at den ikke blot er pinligt lavet, men også pinligt tænkt. Den har ikke stillet sig tilfreds med de kendsgerninger, der har været tilgængelige, men valgt at gøre konfrontationen mellem terrorister og israelere til et opgør mellem nazister og jøder, smagløst sublimeret i det for hele udfaldet afgørende øjeblik, da terroristlederen undlader at kaste håndgranaten mellem gidslerne, fordi han netop da kommer til at stå ansigt til ansigt med den jøde, der tidligere har vist ham sit fangenummer fra koncentra-

tionslejren. Den ironiske sandhed om befrilsesaktionens succes bliver hermed frit tolket af filmen som en nations moralske afgift. Den holdning modsvares filmen igennem af en fortælleteknisk og håndværksmæssig underlødighed, der rummer alle et TV-hastværksarbejdes karakteristika med videoteknikkens rystende, uskarpe og farveforvrængede billeder af stumfilmstydelige kulisser. Her går en række hel- og halvtjerner fra slemt til værre mod et slutresultat, der aborterer et sted mellem »Airport '75« og »Slaget om Midway«. (Victory at Entebbe – USA 1976). M.B.

DE SIDSTE HÅRDE MÆND

Instruktør: ANDREW McLAGLEN

»The Last Hard Men« er en meget lille western uden præntioner om at aflevere budskaber af nogen art. Det er for så vidt det bedste man kan sige om filmen. Den er i alle henseender meget traditionel, pænt lavet og ikke fri for at være lidt kedelig. James Coburn og Charlton Heston er typecastede i roller, de har spillet en hel del gange før. Coburn benytter lejligheden til at overspille, hvad han jo er god til. Det havde været morsommere at se de to roller byttet om. Andrew McLaglen må se i øjnene, at han aldrig bliver nogen stor instruktør, men denne lillebitte film hører til hans bedste. (The Last Hard Men – USA 1976). I.L.

SINDBAD SØFAREREN

Instruktør: KAREL ZEMAN

Den tjekkiske animationsfilmand Karel Zeman er mest kendt for sin Jules Vernefantasi »Den dødbringende opfindelse« (eller: Kaptajn Nemos sidste bedrift) fra 1958, af Bjørn Rasmussen betragtet som en af »Verdens bedste film«. Zeman arbejder med forskellige trick-effekter, der med megen originalitet kombinerer realfotograferet film med tegne- og dukkefilm samt andre til dels selvkonstruerede animationsfilm-typer. Hans nye film efter »1001 Nats Eventyr« – jf. den tjekkiske originaltitel – er oprindelig udsendt som korte episoder (den første er »Dobrodruzství nánorníka Sindibáda« fra 1971) med samlet premiere 1974. Filmene, der er uden dialog men med diverse reallyde og en underlagt (herhjemme dansk eftersynkroniseret) fortællerstemme, er tydeligt nok lavet for små børn. Den benytter sig af en meget simpel og ukompliceret fortællestil – teknisk en kombination af »flytte«-film (hvor udklippede ting og personer animeres ved flytning), tegnefilm og lejlighedsvis brug af realfotograferede tredimensionale papirfigurer. Den naive fortællestil og de fantasifulde billedeffekter rummer også lidt ironi og raffinement til de voksne, men tager fortrinsvis sigte på børnene, som godt kan være tilfredse. (Pohádky tisíce a jedné noci – Tjekkosllovakiet 1974). P.S.

STRANDET

Instruktør: LINA WERTMÜLLER

Lina Wertmüller er blevet et af tidens fejrede idoler i USA. Mens vi venter på hendes trumfkort, »Pasqualino Settebellezze«, fungerer »Strandet« som en god opvarmer. Filmen er hårdt tilfilet kønsrolle- og klassedebat, og budskabet bliver på bedste italienske maner afleveret i oceaner af dialog. Uden at filmen måske ligefrem fremtræder som noget mirakel, er den imidlertid ganske stemningsfuld, og dens sentimentale slutning er i smuk konflikt med resten af stoffet. Mariangelo Melato og Giancarlo Giannini er meget præcise i hovedrollerne, og især hun styrer sin forvandling med autoritet. (Travolti da un insolito destino nell'azzurro mare d'agosto – Italien 1974). I.L.

TO MINUTTERS FRIST

Instruktør: LARRY PEERCE

Med denne kombination af snigskytte- og katastrofefilm understreger Larry Peerce, at hans force ligger i instruktionen af tumultariske massescener – og ikke i meget andet. Der er en forførende intens uhygge i de sekvenser, der jager 90.000 mennesker på panikflugt fra L. A. Coliseum, da snigskytten plaffer løs, og der er en tilsvarende mættet atmosfære, når filmen går tæt på det kolde medie, ind i TV-reportagerummet, hvor teknikkerne under lavmælt febrilsk aktivitet fanger katastrofen stykket ud over 16 monitorer. Men pinligt bliver det, så snart filmen søger ud på tilskuerpladserne for at give publikum nogle personer at identificere sig med. Med disse flove typer, der kun er alt for velkendte fra katastrofefilmens overskudslager, bliver det klart, at Peerce kun sigter på den øjeblikkelige og overvældende effekt. Men som demonstration af syg dygtighed er »To minutters frist« en absolut iøjnefaldende indsats. (Two-Minute Warning – USA 1976). M.B.

VILDTETS VEJE

Instruktør:
RAINER WERNER FASSBINDER

En stiv, formalistisk Fassbinder-film fra 1972 om stive, formalistiske mennesker i en lille sydtysk by. Det er en adaption af et teaterstykke af Franz Xaver Kroetz, som ifølge programmet ikke brød sig om to, af Fassbinder tilføjede, scener, som da heller ikke er med i den version, der vises her. Der fortælles en hamper historie om en 14-årig piges forhold til en lidt ældre fyr. Den dramatiske konflikt er mellem pigen og hendes far, som hun overtaler vennen til at myrde. I en utroværdig scene kaster hun sig jublende over hans lig. Alle de familiære uhyrligheder fortælles i den sejpinnende, pedantisk langsommelige stil, som Fassbinder ofte anvender til karakteristik af den borgerlige families grusomhed. Der er en vis konsekvens i fremstillingen, men det er tungt at komme igenem. (Wildwechsel – Vesttyskland 1972).

P.S.

Set i TV

- »En kvindes kærlighed«
- »Prinsesse Yang Kwei Fei«
- »Skammens gade«
- »Det gyldne tempel«
- »De 7 dødssynder«
- »Det var nat i Rom«
- »Elskende i år 1«
- »Fiskerne«

»En kvindes kærlighed«.

Mizoguchi og kvinderne

Mizoguchis film bør naturligvis ikke ses i TV. Netop Mizoguchis stil, som nogle har kaldt »åben« eller »demokratisk« stiller de allerstørste krav til tilskuerens koncentration. Man skal have øjnene med sig, hvis man skal have det fulde udbytte af Mizoguchis placeringer af sine personer i de »rum«, som han skaber omkring dem, og som spiller så central en rolle i denne sublimt menneskeskildrende filmkunst. Og fordybelsen er vel næppe det, TV appellerer mest til. Men man er naturligvis et skarn, hvis man ikke værdsætter TV's lille Mizoguchi-serie, så længe biograferne mener helt at kunne overse den mesterlige japaners film. På den anden side er filmene i TV-gengivelsen oppe mod så store handicap, at man har vanskeligt ved at vurdere filmene som det, de er, filmkunst. Og det følgende vil da heller ikke give sig ud for andet end en række noter og bemærkninger i tilknytning til Mizoguchiserien i december.

De tre film, »En kvindes kærlighed« (Chikamatsu monogatari, 1954), »Prinsesse Yang Kwei Fei« (Yokichi, 1955) og »Skammens gade« (Akasen Chitai, 1956), er tre af de fire sidste film i Mizoguchis produktion. Vi manglede blot »Shin Heike Monogatari« (1955), der lå imellem »Yokichi« og »Akasen Chitai«, og den vil vi naturligvis også gerne se engang.

Men de tre valgte film hører ganske fint sammen. I »The Japanese Film« skrev Anderson og Richie: »The favorite myth, the one seen at the core of most of his films, is that man's soul is saved by a woman's love. This is the myth of »Ugetsu« and »Yokichi«, where it appears in explicit form. »Chikamatsu monogatari« seems concerned with the opposite until it is understood that neither man nor woman had any purpose in life before their illicit affair. With her love, and the resultant adversity, came fulfillment. Mizoguchi's last completed film, »Akasen Chitai«, is an ironic variation on the theme since all women are prostitutes. Love is an extravagance which they cannot allow themselves. They are continually thinking of and talking about love, ruining men left and right simply because they cannot afford this luxury. The corollary of the myth that woman's love saves the man is that without a woman's love man is damned.«

De tre film handler alle om kvinder og om kærligheden, hvilket ikke er så underligt, fordi det handlede de fleste af Mizoguchis store film om.

EN KVINDES KÆRLIGHED

»Chikamatsu monogatari« har hentet sin historie i en fortælling af 17. århundredeforfatteren Chikamatsu, men filmen er gået en omvej over et Bunraku-spil, der dog er ændret på et meget væsentligt punkt. Skuespillet sluttede nemlig lykkeligt med de elskendes forening, hvorimod